

ԱԶԳԱՅԻՆ
ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Հեռագրերն ու իւր Թղթակ

այսպէս կազմաձևեր կան որք կը զ
առաջաց իրական անխղճութիւն
մ անպէտքութիւնս մը մը մը
մէջ, իրողութիւն մ'է թէ, ոչ մի
ըրիմացութիւնն ալ չսես չարս
թիւնը կրպա զեր մ'ունենալ
թիւններու դրոշման մէջ, Մի
երբ չէ չուած որ կայք, կառավ
թիւնն ձառայորթիւնն մատու
երեւոյթ ունենալ փափաքող
ը անխոստովանելի չարութիւն
ըրեւոյթ որ անմը կառավար
ան մը գրգռած լինի կառավար

Լքող թիւները: Ով չի ճանաչար գահաձագի տգէտ տալարը կը թրելու նստիւրած այսպիսի մայնոյ մը միայն Ազգին այլ նստւ. Տէրութեան և ընդհանուր երկրին համար աստիճանի օգտակարութիւնն, եւ սակայն, ոչ հաւանքի անհատնայի եղանակաւ, միջոց մը գտնուած է ծուռ տոնելիութեամբ թունաւորելու կարելուար ակումբներ, և հետնտապել, և կերութիւնը, գէթ առայժմ, զըրկուած է հանրային նպատակի միջոցով: Բայց ո՞չ ապաքէն այսպիսի տարի

ԱՐՏԱՔԻՆ
ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Արևուհետական կրթության դպրոցն ընդ-
րու կհասնողի և երեկոյան դպրոցն ըն-
րու հետ, երեքուկող ուրիշ ոչ մէկ եր-
բուր յայտն մասին աւելի մեծոտուր
կրթութիւն մ'ունի։ Արևուհետական դը-
րոցը գտած են մեծ յայտնութիւն
մէջապէս։ զի անդիպացն տղայք աւելի
կանուկ կը մեկնին դպրոցն ըսն զս-
տաբային կրթութիւնը ցատակներն, որով
պէտք ունին դործարան կամ խանութ
յաճախակի հանքերէ՝ ամբողջամտութի-
ւրենց կրթութիւն։ Նոակ, անգլ. դոր-
մաւորը յարաբեր 56 ժամ մը կը կա-
յաւորէր իրօխանակ 72ի, որ է միջին
ժամն ի Եւրոմանիա, Հետեւապէս, անգլ.
գեղեւաճա Գործարուր աւելի պարա-
պոյ միջոց ունին ուսման պարագայուր։

Ինչպէս նախակրթարաններն, երե-
կոյան դըպրոցը են ընթարկեալ են
Տըլուիշական հակորթութեան, և անոնց
հետեւեթից մեծագոյն մասը կը կազմեն
պետական նպաստը, երեկոյան դը-
րոցը կապուած են Հանքային կրթութե-
ան Պաշտոնատան Կիտուրեթեան և
Արևուհետի Դիւանին։ Այս Դիւանը
գտաւ, Լեւոնոնի Արհետապետաց Ըն-
կերթութիւնը մեծապէս կը նպաստէ ար-
ուեստական կրթութեան։

Որպես ի նպաստ տոնանքի և այն բնույթի մեծ պահանջի, երեկոյեան արուեստական դպրոցը կը միջուկ ճշդիւ հետեւեւոր պայտօնական յայտագրին, զոր կը յօրինէ Դիւանը Դիւտութեանց և Արուեստից, Դիւանը նշանակած է 25 աւարկութեան դիւտութեանց համար և 6՝ արվեստից համար, յորս կրնան ըննուիլ աշակերտը, և ցոյց տեսնած է ուսուցման մէթօնն: Ամեն երեկոյեան դպրոցը պարտաւոր չէ ամանդել այս դիւտութեանց և արուեստից ամենքն եւ, այլ որպէս և ի՞նչ տեսակ աւարկայ կը տեսչային պայտօն ու արվեստը կը պահանջեն կամ կը թողարտեն ամանդել, Բաւական է որ աշակերտ մը յայտ 31 աւարկայից մէկուն մէջ կը ըննուիլուն անցունէ, և դպրոցն որդեակ նպաստը բաժնին իրաւութի կը տանայ:

երևոյեան դպրոցներու մէջ աւան-
դուած գիտական 25 աւարկայք են
Գործնական երկրագաւտութիւն, Շի-
ւութիւն և գծագրութիւն միջնակից
ձարարարագիտութիւն, Նաւային ձար-
արարագիտութիւն, Տեսական Մաթե-
մատիկ կամ Ուսողութիւն, Տեսական
Մեքենագիտութիւն, Գործնական Մե-
քենագիտութիւն, Զանազանութիւն

Այս առարկայից վրայ լսւ. քննութիւն տուող աշակերտը պետական նըպաստ կ'ընդունին Գիտութեանց բարձրագոյն վարժարանին կամ Արուեստից բարձրագոյն վարժարանին (ի Քէնսինկոյդն) ընթացից Հետեւելու Համար :

Պետական նպատակ չեն բառեր ե-
րեկիցսուս դարձրելուս մասին, Բագը
կը գոցուի թաղաքապետութեանց և այս
մասին չա՛ն ունեցող արհեստագործու-
թեանց մէջէր, ժամնաւոր նուէրն իրով
և ապրեցողութեամբ խնայով, Անգլիոյ մէջ
ո՛չ մէկ զարդոց ձրեւ չբուրձնուի։ Անգ-
լիացիք սա սկզբաւ կը դարձնեն թեւ
զարդ զարդոցութիւն և ուշադրութիւն
նրա տարբայի թեւէ այն բանին որուն
համար կը վճարեն, Ապակեւոր ուրեմն
ստանալ Յեն և Ֆր. զարդոց խնայել կը
վճարեն, Բայց կը վճարեն խնայումը բո-
լորովին անգլիացի հեղինակութիւններ
բարձր են թեւ ի միջանայ և ի Կեր-
մանիայ ձրեւ զարդոցուն աւելի չափեր կը
հետեւեալ թեւերէն վճարեալ զարդոցուն, և
հետեւապէս, Անգլիոյ մէջ եւս նախա-
կըմբոյթութիւն և արտադրութիւն
նրա ձրեւ նրա արտադրութիւն։

Արուեստական վարժարանը դարձա-
նալի կերպով արտա-գլխուհիվան-
մբլին: Պետական յայտագրին է դարձ-
նում երեկոյան վարժարանաց թիւն
է այսօր 1983, գիտութեանց համար
208 պատասխանողութիւն, և կրնան պա-
րունակել 14,587 ուսանող: 1884-85
տարւոյ մէջ, գիտութեանց ճիւղին
հետեւեալ են 78,810 աշակերտը և ար-
ուեստից ճիւղին 61,151, նաեւ, հա-
տարակ նախակրթարանաց մէջ գծա-
գրութեան տոկոսի պարտաւորել չկե-
նակով: Արուեստից Դրանը, զայն ճիւղ
այժմէն քաջախիբելու համար, նպաստ
երբ սկսած է տալ «նոր» արդեստից, և
այսպէս, 1884-85ին «գիտութեանց»
78,830 աշակերտներ ուսած են գծա-
գրութեան:

Այս արուեստագիտութեան մեծա-
պէս նպաստեց անգլիական ճարտարա-
գործութեան, և ինչ ինչ ճիւղերու մէջ
օտարին կարօտ լինելու հարկէն ազա-
տէջ զայն: Անգլիացի արուեստաւորը
ո՛չ եւս Բարբել արուեստաւորներէն
կառնուն իրենց տարաբաղորմանքն

գծադրութիւններ և օրինակներ: ժա-
նելի, (դասընթերցան), կապերի, նկարա-
թիվեր, վարձագրերի և կաշկ կարաս-
եաց՝ դարձարաններուն մէջ այժմանդ-
իւնցի արուեստագէտներ, միայն կը
գործածուին:

Այս հիմնադրույ մէջ, ինչպէս կէ-
տելի, արհեստագործ զորքանայն կիրա-
րութիւն վրայ, Այս մասն ալ ասանկ
նազ եւ Լոստոնի արհեստագործութեանց
հիմքութիւն, որ կապմիկըսպած եւ
հործանայն Արհեստագործութիւն,
Այս Արհեստագործութիւն տեսան թէ
հարթի յառաջ Է Լոստոնի իրենց կտակ-
ած շտրի արտասովոր արժէք ուտ-
լած լինելով, ահաբեկ հարստութիւն
որ տեր եղած էին, Ուստի, այս հարս-
տութեամբ 1875ին բացին Ներքայտ
հարտարադէսներու վաճառարան մը Է

արտոն, չգնալով համար երկրորդ ու կես
 ժամին, Գր. ձախը ընկնելով, և վաղձոր
 սահմանին պահպանման յառկացանելով տա-
 րեկան 250,000 ֆր. Հինգնցին նաև ար-
 ընեստակիրթեանն Հաստատութիւն մը,
 և դործարանաց պետեր Հացանքու հա-
 մար և գեղարուեստից վաճառարան մը
 որը կ'ուսուցուն յայնապալանք վր
 ինչպէս նկարութիւն, փորագրութիւն
 ինչպիսի վրայ, քանդակագործութիւն,
 ձեռագործութիւն և կարպատում լուս-
 անագագործութեանց համար, և ենթեր-
 ապէս, Լիւնտի մըհնապատեւո-
 լութեանց Բոնտութիւնը քանակերց երկ-
 ինն ամեն կողմն երեկոյան արհես-
 տավարութեան դպրոցներու հաստա-
 տութեան; (որը արուեստակիրթեանք վա-
 ճառարանաց դործսահմանն են,) և ամենց
 վրնպատան ըրտո արդեւանց, դրու-
 լութեան համեմատ, Նպաստներ կուտան
 35 տարբեր արհեստից ուսուցչման
 համար, զորս մի առ մի ինչը աւելորդ-
 է, զի կը բովանդակեն գրեթէ բոլոր
 գործարանք արհեստներն, Այս վաճ-
 առարանաց յալոց ուսումնաւարտնե-
 րուն կուտայ վկայագրեր և 25 են
 հինչև 125 Քրաներ միջանակներ,
 յիս արհեստակիրթեան վկայագրեր
 յալոց յալոցէ կ'ու, Այնպէս վկա-
 յագրին մը ձևւոր բերող դործաւորը
 ուսումով գործ կը գտնէ և աւելի թո-
 ւանակ կը ստանայ, Յարց Անգլիոյ 192
 Վեպինքը քաղաքն են յալոցին գործ-
 արանք վարդոցներ ուր կը յաճախեն
 76,660 դործաւորք, 2627 դործաւորք
 արդէն ստանայ են վկայագրեր

Այս անգլիաթիւնները պարունակող
ընդհանրապէս մի կողմը առեկեան սեպու շին
իրանապետի գիտնող տարւեակ ժողովոյն մէջ
էն Պորտո, և ներկայից քաջացանաւ,
առաջիկայ եղաւ: Միասնապէս իր ծանօն թէ-
պարտ լիցիային ընդհանրէր զատարարական
և նեան մասին թէ ինչ գերազանցած են
նշանակողները, լայց ամուշիկ եւ նմանած
են արեւնաբանութիւնները, նոյնպէս և զորոշ
նախան մէ թոստոր, աստարարական
թղթով:

~~Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through.~~

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԷ

ՆԷՍՏՐԱԿԱՆՔ

Վերջերս անգլիական լրագրիկները ծաղիկի թէ՛ անգլիացի միստիկների կ'ուզեն իջեալ Հայաստանի կրկ լուսնին՝ բնական քրիստոնեայ նետորակական իւրին է դուռակի այդ քաղաքական կ'ուզեն առաքելութեան նպատակն։ Ասայն, այդ գալարի լուսնականաց դարպոց է շատ նշանաւոր լինիլ ու Փոքր-Հայաստանի բաղաւոր կը համարեն իրենք եթէ յայդոյն իրենց կողմէ գլխանակէ, որպէս Անգլիացու, նոյնպէս Ռուսաց համար այդ լուսնականաց լինիլ մօտ խոյնընդուն կամ հզօր ցուտ քարաքայսին թէ բարեկամ կ'ընտրի լինիլ Ռուսաց, Հայութեան լուսնական, որը համարած են այդ կ'ընտրի, աշխատանք հաստիկ կայսրին են չափ հիշք տեսելու թիւններն այդ նորակապ յաւանք են հարկ կը համարեն հայորդի տոյն տեսելու թիւններն։

Այժմ՝ նախորականը կեդրոնացած
զիւ ընդարձակ ինտելեկտներու, Տիւ
Տաւրի մէջ, Զորիկ վրայ հիմնած ե-
սան հոլմը երթալով, կարելի է անցնի
վրջ լեռանց լայնութիւնն երեք աւուր
կարաւորթիւնը վեց աւուր մէջ։ Նրբ
րիւն տեղերէ միմասանող Նորուզով
էկելի նաշանդն ճայրներէ կ'ըն աշխ
որականալ, սակայն մշտառեւ պատ
պաշկներն եւ ուրիւ արդեսներ մեծա

Նուագեցողւոյն անոնց թիւն այդ կողմերը
Տիար եւ Տիսուբ աւաններու մէջ կը գըտ
նուին այժմ 25000 տուն , իւրաքանչիւ
տան համար հաշուելով վեց բնակիչ :

Թիւիւ հետադարձաբար ղազմաթիւ չեն
ասպիայ իրենց նուագաթիւները եւ իրացին
իրենց բաղադրական յատուկ իրենցորդը՝ եւս
տարախանք զամբ ու արախաբար են. բոլոր
այն յիշերէր իր վարական անունով. մին
անգամ զվնասորները իւրերկնէ. էրբ իմա
ման թէ իրենց ղէմ ունին հետադարձանքն
իւր լեւնականը, մեծ հաւատ ունին իրեն,
փայլ, եւ մեծն եւստարանքին դիտմբ թիւ
հաւառաքն ինչիւր կարող է ընել, Միայն թէ
հետադարձանք, փոխանակ հրամայելու ի
րենց լեւանքը որ երևին եւ ծովը նուտուն
իւ հրամայեն ամախանդ մնայ այն տեղն ու
խանգաճ են ի Ուշերոր մը եւ պատմք ինք
թիւ տեսան է ութիտունն անցած զաւտաւոր
ծերութիւններ մըր կ'սկսին իրեն. «Եթէ Տիար
եւ Տիւտր միանան, ամբողջ տիեզերք չեն
կարող յաղթել անոնց ու Բարչադաններ
չըլծապապանում երկրի մը մէջ, այլ օրինակ
սանձապատասխանութիւն են իրարմբժել
հետադարձանքն աղչելու զնոսան են զաւ
շչններով եւ հին դարձիւթեամբ հրապանակ
ով, սակայն թիւրք-ուսու վերկին պատե
րազմին ի վեր նորգա նա յաղմար են ձեռք
բերել զիշ զայն աղէկ հրապէսներ. կ'ընան
սուտաւանին մնմէն 20000 լեւնական:

Այդ բռնականներ կառարեալ տիպա-
կն առնական գեղեցկութեան, բարձրահա-
սակ, հոգեկու, անձնայ, Կանայք նոյն
սէս շատ գեղանի են և կարող են հաւասար
ելի Սպահերտի հայ կանանց որոգ գեղեց-

տութիւնն հռչակաւոր է, սակայն բնաւ չի պարծնար։ Մի՛ երեւակայէ՛ք թէ այդ կանայք, նստած իրենց զարդանայքից՝ կ'զգալին միայն իրենց արուգազորովը, Ամենայնիւ. հակառակ իրենց նշանաւոր դէպքերութեան, օգային ու քերտը չեն, այլ ներքինեան ուժ ունին եւ կը պարտաւին ինչ տեսակ տպաստանքովը. ամեն տեսակ զարծերու մէջ կը վրիտանորեն իրենց աւանտանց, որք միշտ զրարած են մարմնի կան մարդասերներով, Այդ կանայք լաճակ կը տեսնեն նաեւ զգրաստոց զործը, դժուար չէ տեսնել թէ ինչպիսի լեւոնչեք կար իշխենին կոնսնիլն բարձրած փայտի ու հապին կայաց մը, զոր էջ մը հապի կրկն տանիլը, Մատնից կ'արածնային հոտերը, սակայն առ այդ բաւական է տնչել երկու մամուկ, իսկ մնացեալներն արտաւերել կը սովորին զիմուրդակայ փարփութիւններ, Այս կերպով՝ մամուկներն եւ կանայք կը կեցակրեն ամբողջ Փոփոխութուն, Այսերը բարձր բարդականից տնք են, չգիտնա ի՞նչ լսելի է սոյն կամ կարելը. Բնից էր իր մեղադրեցին ամեն քաղաքագործիւն մէջ, կը սիրեն Ռուսերն, եւ մի եւ եղջ Ժամանակ սրախոր կերպիւ կը փայտին Անգլիացաց չկուս։

Եթէ քէջ մը վեր առնունք անոնց առ-
տինն կենաց վարպետը, կը տեսնենք որ
սոց լեռնակալացն առնւնդաւոր շատ տարբեր-
այլ տեսք մը մեզ զարմանալիք շատ բաներ
կան։ Ինչպէս կ'երեւի, ընտանեկան կենսքը
մեզ խաղաղութիւն ունենալու եւ ամուս-
նալիս անհատատարմութիւն ու բարձր-
մաս կրակոտ խնդիրներէն ազատ մնալու

գաղութները գտած են անը + Այդ լեռնահանձներ են վերադարձվել թեմին եւ հաստատած ամուսնութեան եւ սիրոյ ամուսնապարտութեանը + Այդ եւ կին ընդարարելի սիրեն զիրար եւ անձնուէր են իրարու + Միջեւ այստեղ արտասովոր բան որ չկայ ըսյալ (այդ նուրբ խօսքիներու մէջ միայն ըսյալ) իրաւաբանը այդ անարդարութեան իրաւունքը եւ միջեւ անգամ պարտականութեան ունի սիրել ուրիշ կին մ'եւ, իբր հարապատ կնոջ չխառնվարդ, սակայն սիրել միայն մի կին, երբեք երկու . . . օրինակաւոր ամուսնութեւ, Առեւտրական եւ Գուման պոլիտե կը հարուցեն ամուսնական իրաւոյր մասին + մէկ օրինակուն կին եւ մէկ օրինակուն տարւոյն էր . Դեռ միջեւ անգաղաքականայի բան որ չկայ, սակայն մար եւրոպական զարգացման իրաւունքն համար սակայնականայի այն է թէ անդ ինչն զգուշոր կը զարջ այս իրաւունքը զոր կը վայելէ իւր ամուսնին, եւ կարող է ունենալ միայն մէկ արտակից ընտրեալ + Աշխարհին մէջ չոր կան տեւիչ ուր բարեխաւսներ զան մէկ կնոջ պարն իսպ սիրական, եւ անկեր այն ընկերութեանէն, զան մէկ էրիկ մարդու կնին եւ տարբերուն + Յաճախ կը պատահի որ այրը եւ լինի իբր հարապատ կնոյ սիրականայի մէկ սիրականը + Դասն է վիճական այն կնոյ որ կը գտնայ ունենալ իրերկուր բարեխաւս + Տանուուէր այրն այդ մասին պատշաճապէս տեւեկութիւն կուտայ իւր կնոյ սիրականային կնին ամուսն կնոյ այրն եւ բարեխաւս ձեռք ձեռքի կուտան + որդւոյն իր մասին պատշաճ կնին իրենց ամուսնական կնանքի, կարող են եւ ըսել, իրենց ամուսնական կնանքը

բու աւերիչը: Միթէ՛ ուսումնասիրութեան
համար չահագորդիւ նիւթ մը չէ՞ այս:

Մերկապաշտ պաշ խոգեցրէ կարօտ է ունենայ քաղաքապետական հետեւանքին՝ Օտաւորական Բարձրադաստ չէ հետեւանք լինելու պաշ լեւանդ գեւեանի բնակչուն հինգերուն։ Բանին իմ տարին առաւ անդէկանայ իմիտիտը։ Մը. վար կուտայ իմ պաշ Նետորակախան։ Եւստ, սակայն կ'ապրի ի նորակաւ, ուր կը բնակին հոգեւոր պետն Նետորակախան, որը բազմաթիւ են անդ, բառ որում՝ նորակաւ լիստի իմ կապից ուրիշ երկու լեւանդ։ Միտիտըստ իմ ապգեւանքին ձեռք էր անդէր Նետորակախան գրայ. միմազուրմար դրամ պիտտար Սնդգիւնի. ուստմաաւստ պիտի հիմնէր և պաշ լեւանդախանի։ Եւստգեւանքախան լիստն հարաձեւելու ձանաապաշին հարկինը Նետորակախան հոգեւոր պետն է սորա բնտանիքը մեծ ապշէ իմ յարգելու իմ զայն, և սիրակու տապմալեւանքին կը զայնիք հոգեւոր պետին նորակաւ նեմալուի տուելը։ Սակայն, զժաղաշաաւար, Նեմիտուն կ'ինը չախախաղող գեւեանի պաշ, և մը բարեպաշտ լեւանդան կը սիրաապաշ ձեմ։ Անտամ մը, կը նեմիտու դուրեւանքին է միտիտուն կը յաղմալի դպաւելիմիտ սիրաւ։ Ի դարձին, Նեմիտու կը տեղեկանայ իմ զիտուն կեանք ժաղաշաղկեանն, կը ժողկն արդուք բնտանիքը, և ամենունը իմ յարգելու պաշին կը կորն իւր կնո՞ չնդը մուլիքը։ Նետորակախան մէջ կնո՞ մուլիքը կ'արդու կը նշանակի չարապաւ անպաշտապաշ։ Եւստգեւանք Նեմիտուն կ'ինը կ'ինքնարկին հրապաշտապաշին նուտանի։ Բարեպաշտաւ հրապաշտը ինչ ամուսնոյն կը թորու ամենուն։

իմը, առաքելութիւնն, ուսումնարանն և
յազատէ իւր գլուխն: Այդ իրողութիւն
առ զնասած է բողոքականութեան ծաւա-
լանն ի նետոորականս:

Տիրութեան խորքը պայտուր են. կը կատարուին հնոց պետութիւն կամ մարտերով, կը զբաղուէին իրենց մէջեւ երկխօսութեամբ, իրաւասութեան ներքեւ, Միւրեքներու կամ երեքեւ տասներեք խմբերէն զատ, զիսկ ուր, որքէնքն, Այլ լեռանց մէջ չկայ մէկ իւր զբաղում, եւրոպական կրօնական տեսաւած յետադասական իր տունը թափել իւր զորքը որքէնքն իւր հայրենասիրաց մէջ իրենց տարբարական կրօնութիւն, սակայն արդէ յարգած :

Եւստորականաց հոգեւոր պետը իւր իրշտութիւնը մարդիկուն զարք Գառնաստանի մեծ գերբարձրութիւն մէջ իւր, անցիւր մարտական ինքն իւր նշանակել իւր զարքուն, ինքի մարդիկուններն ընտանեաց մէջ կինը չի, բոլոր Գառնաստանի մեծ շուրթ, որքէնքն տարբար մանտըր կարելի չապարկուն մարդիկուն լինի, իսկ հոգեւոր պետը զլինար մինչեւ անգործ մեծի համեմատել :

(ՌՈՒՍԿԻ ԿՈՒՐԻԵՐ)

(U.S. 2, 1911)

